

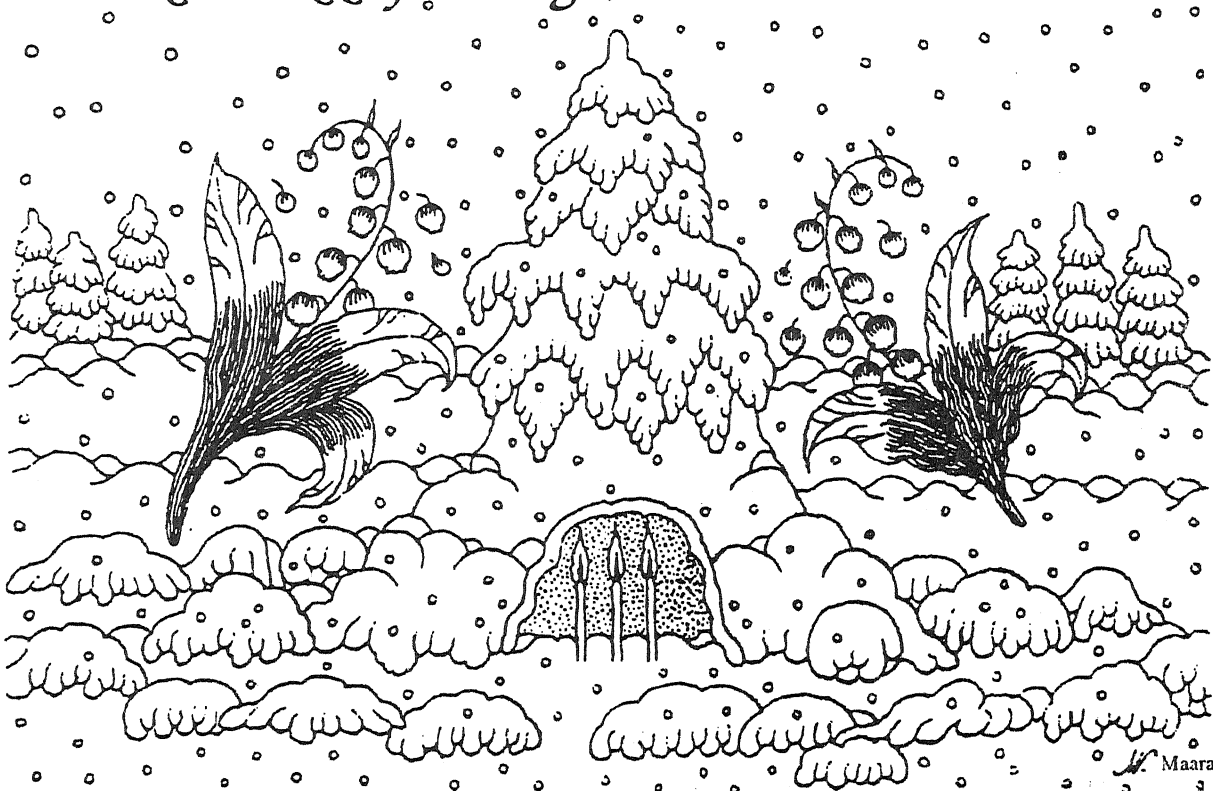
TEHNIKA

ÜLKOOL

18 (1409)
22. detsember
1994

TALLINNA TEHNIKAÜLKOOLI AJALEHT

Rahulikku jõuluaega, head aastavahetust!

REKTORIVEERG

Aasta viimastel päevadel on ikka olnud kombeks mõttes seisatada ja pilku heita möödunud, sellele ühtlasi hinnangut andes. Kas aasta 1994 oli meie jaoks hea või halb, õnnelik või õnnetu, edukas või edutu; mida jõudsime ära teha ja mis jäi tegemata? Palju tavapäraseid ja lihtsaid küsimusi tuleb pähe, millele vastamine pole sugugi lihtne. Oluline on aga see, et neile küsimustele vastuseid otsides anname me hinnangu mitte möödunud aastale, vaid oma tegemistele ja tegevatajätmistele, või nagu uue ajal on kombeks öelda: tegeleme enesehindamisega.

Just mõned päevad tagasi toimus aulas selle aasta viimane lõpuaktus. Inseneri- ja ökonomistidiplomid said kätte 131 Tallinna Tehnikaülikooli lõpetajat, kes oma diplomitoid või projekte kaitsesid novembris. Koos juunis lõpetanutega jõudis lõpetajate koguarv 863ni. On see hea või halb? Loo-

mulikult on see hea ja meil kõigil on heameel nende noorte saavutatatu üle. Heameel selle üle, et vaatamata sageli kostvatele manitsustele ja kahtlustele tehnikaülikoolis tehnika ja majanduse valdkonnas kõrghariduse poole pürgijate liialt suurest arvust ning lõpetajaid ähvardavast töötuseisusest on tegelikkus pigem vastupidine. Meie lõpetajate järele on tööturul suur nõudmine ja enamus neist on oma töistes tegemistes võimekad ja edukad, kuigi mitte tingimata vaprad ja ilusad.

Olgu need sõnad aga võetud kantuna eelkõige aastalõpu eufooriast. Hoopis enam on tänases tehnikaülikoolis seda, mis vähegi kriitilise analüüsi, nii enese kui välisekspertide tehtu puhul, üsna madala hinde saavad. Seisab meil ju ees omapoolsete järelduste tegemine Eesti Teadusnõukogu poolt läbi viidud teadusasetuste hindamise tulemustest. Ometi ei tohiks see kõik anda põhjust käegalõõmiseks, vaid mõtte- ja tegutsemisainet olukorra parandamiseks.

Sõltumata saadud enesehinnangust soovin kogu tehnikaülikooli perle rahulikke jõule ja edukat uut aastat!

Maara Vint

TÖÖTASUDEST JA nn JÕULURAHADEST

Toivo Roosimaa,
TTÜ AÜL Komitee esimees

EV 1994. a lisaeelarvega nähti ette Tallinna Tehnikaülikoolile 4,634 mln kr ning sellest koos sotsiaalmaksuga eraldati töötajate palgatõusuks EV valitsuse 28. detsembri 1993. a määruse nr 414 täitmiseks Tallinna Tehnikaülikoolile 1,392 mln kr. Need summad saadi teisest lisaeelarvest tänu EKAL "UNIVERSITAS" ja TALO aktiivsele tegevusele läbirääkimistel EV Valitsuse ja EV Riigikoguga. Läbirääkimistel rakendati eksperte, kellele kompenseeriti nende poolt tehtud töö ametiliidu maksudest laekunud summadest. Seega püütakse ametiliitude poolt tehtud mahukat tööd näidata nii, nagu oleks see administratsioonipoolne jõulukink, vähemalt nende summade osas, mida on saavutatud kokkulepetega.

Milline dokument on sellise väite aluseks? On olemas Tallinna Tehnikaülikooli rektori aj kt käskkiri 09.11.1994. a nr 228, milles on:

"p.3 Jooksva aasta novembri ja detsembrikuu palk arvestada koosseisulistel töötajatel vastavalt sõlmitud töölepingutele.

p.5 1994. aasta kogu palgafondi ökonomias ja lisaeelarvetega saadud palgafondist moodustada jõulurahafond." Seega mainitud käskkiri nr 228 on vastuolus TTÜs kehtiva kollektiivlepinguga, nimelt kirjapanduna kõlab järgnev punkt kollektiivlepingus nii: p.2.3.2. Pooled kohustuvad kokkuleppe saavutamiseks administrat-

siooni või töötajate huve puudutavasis küsimusis töötajate, palga- ja kaadripoliitika, õppe- ja teadustöö korralduse ja sotsiaalprogrammide alal pidama läbirääkimisi TTÜ administratsiooni esindaja(te) ja töötajaid esindava TTÜ AÜLi poolt volitatud isiku(te) vahel.

Millest selline eriarvamus jõulurahade kohta? Loomulikult on hea saada teatud summa raha meie vaesel ajal, kui nii muidugi kõikide kohta seda saab öelda. Kuid meie tegelikust kokkulepitud töötasust, milline on märgitud meie töölepingusse, sõltub edaspidi meie haigustoetuste suurus, pensionide suurus ning otseselt kõige lähemas tulevikus meie töötasu. Nimelt on kokku lepitud EV Valitsusega, et 1995. a alguses tõuseb töötasu ca 1,3 korda, lähtudes k. a IV kv-st.

Kui me momendil oleme näiteks 29. palgaastmel ning meil on üle 15 aastane tööstaaž, siis on töötasu 3000 kr. Kasutades ära ametiliitude poolt kokkulepitud lisapalgafondi, saame tõsta töötasu järgmisele ehk 30. astmele. Kuna 15 aastane tööstaaž säilib, saame uueks töötasuks 3240 kr. Arvestades seda, et 1995. a alguses tõuseb töötasu vastavalt kokkuleppele 1,3 korda, saame järgnevat tulemusel:

$$3000 \times 1,3 = 3900 \text{ kr}$$

$$3240 \times 1,3 = 4210 \text{ kr}$$

Töötasu vahe kuus $310 \text{ kr} \times 12 = 3700 \text{ kr}$ aastas saaks töötaja kätte rohkem töötasu, kui lisapalgafondi kasutatakse töötasude tõstmiseks, nii nagu see on ette nähtud.

Kahtlemata on jõulurahade poolt need, kellel on maksimaalne töötasu koos võimalike lisatasudega.

Kuid TTÜ ametiühing on seisukohal, et jõulurahadeks saab kasutada ainult neid rahasid, millised on saadud palgafondi kokkuhoiust, kuid mitte neid rahalisi vahendeid, mida on saadud ametiliitude ühistegevuse tulemusena. Kuna TTÜ administratsioon on eiranud kollektiivlepingu sätteid, otsustati pöörduda nii õigusorganite kui ka vastavate ministeeriumide poole, et saada hinnang eelpoolmainitud juhtumile ning saada kinnitust, et EV seadused on kehtivad ka Tallinna Tehnikaülikoolis.

**TTÜ Ametiühinguliitude
Komitee**

**Hr Roosimaa kommenteerivad
vastused ajalehe küsimusele:**

Oleks vaja teada Teie seisukohtade kontseptsioonilist alust. Kas Te olete konfliktis meie maja juhtkonnaga?

Ma ei nimetaks seda konfliktiks, vaid erinevate funktsioonide valesti mõistmiseks ühiskonnas. Lihtviisil tähendab see, et õpetajal on õpetaja funktsioon ja õppeabipersonalil abistav funktsioon. Ja et nad saaksid korralikult tööd teha, peab neil olema kindlustunne oma ametis töötamiseks.

Me leppisime EV valitsusega kokku, et meil (s.o ametiliitude) on töötasude kaasotsustamise õigus, mis on muus maailmas täiesti normaalne nähtus ja mis on osaliselt peidetud EV seadustesse. Selline arusaam aga põhjustas tööandjate terava viha, sest selgus, et nemad ei olegi enam kogu raha kammadajad. Minu meelest ühiskond andis raha, et noori õpetada. Millistel tingimustel õpetajad õpetavad, see on ühiskondliku kokkuleppe küsimus. Kui seda ei taheta tunnustada, siis me oleme tagasi totalitaarse režiimi juures.

Et kui ülemus ütleb: sina saad nii palju palka, ja kui ei taha, siis mine minema. Kõige tähtsamad on ülikoolis üliõpilased ja õppejõud. Teised peavad õppeprotsessile kaasa aitama. Millise tasu nad saavad, on kokkuleppe küsimus. Kahepoolse kokkuleppe administratsiooni ja ametiühingu vahel on punkt sees, et palga küsimused lahendatakse läbirääkimistega. Palgaeeskirjade koostamisel TTÜ a/ü liit osales. Muudes küsimustes on juhtkond läbirääkimisi täielikult eiranud.

Minu meelest on täiesti vale arusaam, et ametiliidud otsustavad, kui palju üks või teine palka saab, või rektor otsustab, palju üks või teine palka saab. Põhimõte on selles, et ametiliidud töötavad koostöös valitsusega välja palgapoliitika. Siit edasi: koostöös meie ülikooli juhtkonnaga töötab ametiliit välja palgapoliitika meie ülikoolis.

Kui me EV Valitsusega oleme jõudnud mingi lahendini, ja paistab, et ka Kultuuri- ja Haridusministeeriumiga hakkab probleem lahenuma, siis ülikooli tasandil tõlgendatakse EV seadusi nii, kuidas administratsioonile (mitte kõigile töötajatele) kasulik.

16. detsembril olid meie ametiliidu usaldusisikud koos ja me arutasime neid jõulurahade probleeme, st kollektiivlepingu täitmist. Põhimõtteliselt me pöördusime juhtkonna poole ettepa-

nekuga, et jagame jõulurahad ära, sest raha – 1,3 milj – saadi juurde tänu ainult ametiliidu tegevusele. Ka palgatõusummad nii eelmisel kui ka sel aastal saadi juurde tänu ametiliitude aktiivsusele ja nende poolt kulutatud rahadele.

Kokkulepete täitmine on kultuuri ja eetika küsimus. Läbirääkimisi ei saa pidada ainult iseenda huvides, arvestamata, mis on varem alla kirjutatud. 12. detsembri volitatud isikute koosolekul tehti niisugune otsus: Lugeda ebaõigeks eraldatud lisapalgafondi lisamine nn jõulurahadele, ilma et oleks läbi vaadatud võimalus tõsta töötajate palgaastet, kellel on see senini minimaalsel tasemel, põhjendusel, et seni puudusid vastavad rahalised vahendid.

Aga kust nende rahalised vahendid said tulla?

Me saime 1,3 miljonit juurde, aasta alguses olime ka juurde saanud – aga nüüd on palgafondi ökonomia?! Kust see siis tuli?

Tähendab, me majandasime ennast paremini, või jätsime kasutamata meile antud palgavahendid, hoides töötajaid minimaalseil palgaastmel – ma ei oska midagi öelda, kuid vastuolu on olemas.

Edasi otsusest lugedes: seoses olukorraga, et administratsioon on rikkunud kehtivat kollektiivlepingut pidevalt, pöörduda vastavate instantside poole nii Eesti Vabariigis kui vajaduse korral ka rahvusvaheliste organisatsioonide poole, et tagada seaduslikkuse abil senine kokkuleppe täitmine. - - - Pidada vajalikuks avaldada TTÜ juhtkonnale umbusaldust ning vajaduse korral läbi viia ametiühingute liidu erakorraline kongress selles küsimuses.

See oli väga valus otsus.

Siinjuures võib ka muud lisada, näiteks lugupeetud kultuuri- ja haridusminister Peeter Olesk koputas kuskil kohtumisel haridustöötaja südame tunnustusele, et kus on tema patriotism. Miks ta nõuab ainult raha? Aga mul on ka kohe vastuküsimus – kus on Riigikogu patriotism, kui selle liikmed võtavad vastu neli keskmist Eesti palka pluss veel maksuvabad tulud, ja õpetajale maksab 1500 krooni? Kes on patrioot?

Palgatõusust ei saa me üldse rääkida, me ju ainult kompenseerime inflatsiooni. Ma jään seisukohale, et saadud lisaraha oleks pidanud kasutama palgaastmete tõstmiseks. Juba sellest kõrgemast palgaastmest lähtudes oleks tuleval aastal saanud tõsta palka veegli.

Üles kirjutanud
Urmi Reinde

Toimetus pöördus selgituse saamiseks ülikooli juhtkonna poole. Meile vastati järgmist

1. TTÜ administratsioon (rektoraat ja valitsus) on oma tegevuses lähtunud põhimõtetest, et ülikooli palgapoliitika põhidokument on TTÜ palgaeskiri, mis on vastu võetud ülikooli nõukogu ja kooskõlastatud ka TTÜ Ametiühingute Liiduga.

2. Töötajate palkade määramine toimub vastavalt ülikooli palgamäärusele, mis on kooskõlas EV Valitsuse 28.12.1993. a. määrusega nr. 414. Eelarveliste asutuste töötajate töötasustamise kohta 1994. aastal ning Kultuuri- ja Haridusministeeriumi määrusega nr. 2 haridus-, teadus- ja kultuuritöötajate töö tasustamine 1994. aastal, olles töötajate suhtes nendest soodsam, sisaldades palgatõusu vastavalt TTÜs töötatud aastatele. Tuletame siinkohal meelde, et administratsiooni algatusel ja riskil rakendati eelnimetatud Vabariigi Valitsuse määrust üheastmeliselt, st kohe täies mahus, mitte kaheastmeliselt. Seega olid juba alates 1. jaanuarist 1994. a. TTÜ töötajate palgad vastavuses 1. aprilliks (õppejõud ja teadustöötajad) ja 1. juuliks (teised töötajad) kavandatud tasemega.

3. Palgamäärus sätestab ka, kelle pädevusse kuulub töötajate palkade määramine. Üldpõhimõtteks on, et töötaja palga, täpsemalt palgaastme ja lisatasu suuruse määrab tema otsene ülemus. Igal juhul ei ole see ametiühingute ega tema funktsionääride pädevuses.

4. Sügavalt ekslik on ametiühingute seisukoht, et nende aktiivsusest lisaelarvest palgarahade taotlemisel (paljude haridustöötajate palgad ei olnud veel septembris vastavuses Vabariigi Valitsuse määrusega nr. 414) järeldub lisaelarve raha kasutamise õigus. Sama loogikat võiks siis ju laiendada ka põhieelarvele. Tõepoolest, igaüks peab teadma oma funktsioone, neid täitma ja tulemuste eest ka vastutama.

5. Nn jõuluraha, mis on demagoogiliselt muudetud draamatilise võitluse objektiks, on osa TTÜ palgafondist ja

vastavalt rektori käskkirjale nr. 439/1 arvestatakse iga töötaja jõuluraha tema aasta keskmise palga arvutamisel, st jõuluraha kujutab endast sisuliselt lisatasu. Kuna töötaja palk koosneb nn astmepalga ja lisatasu summast, siis on alusetu väita, et teisest lisaelarvest saadud täiendavat palgafondi ei ole kasutatud töötajate palga tõstmiseks.

6. Vastavalt TTÜ põhikirjale on eelarve kinnitamine ülikooli nõukogu pädevuses ja siin ei ole ametiühingutel ka mitte kooskõlastamise õigus. Palgafond ja sellega kaasnevad maksud (sotsiaalmaks ja tervisekindlustusmaks) on eelarveartiklid, mille maht on ülikoolile Kultuuri- ja Haridusministeeriumi poolt ette antud. Vastavalt ministri 03.06.1994. a. käskkirjale nr. 107 *Kõrgkoolide finantseerimise kord*, ei normeerita ülikooli töötajate arvu, st ministeerium ei kirjuta palgafondi eraldades ülikoolile ette, kui palju töötajaid selle raha eest võib või peab tööle võtma. Seetõttu on alusetud ametiühingu funktsionääride väited, et TTÜ 1995. a. palgafond saadakse olemasolevate töötajate detsembrikuu (astne-)palkade korrumisel teguriga 1.3 ja saadud korrutiste summeerimisel.

7. Kui nüüd selgub, et TTÜ administratsioon on eelkirjeldatu osas Eesti Vabariigi seadusi rikkunud, siis tuleb meid selle eest ka tsiviil- või kriminaalkorras karistada, kuid kumbagi karistust ei määra ametiühing ega tema funktsionäärid. Kui aga selgub, et demagoogilisi võtteid kasutades on TTÜ administratsiooni laimatud, siis peaks sellesama Eesti Vabariigi seaduste kohaselt administratsioonil olema õigus pöörduda kohtu poole. Me loodame aga, et on olemas ka mõistlikumaid lahendeid ja edaspidi igaüks annab endale selgemalt aru oma õigustest, kohustustest ja vastutusest.

TTÜ ADMINISTRATSIOON

Hr. A. Tarand
Eesti Vabariigi peaminister
Tallinnas,
5. detsembril, 1994. a.

Pöördume Teie poole, väljendamaks oma muret seoses Tallinnas 23. novembril 1994. a. alla kirjutatud kokkuleppega Eesti Vabariigi Valitsuse ja Eesti Teenistujate Ametiühingute Organisatsiooni (TALO) vahel EV riigieelarveliste asutuste töötajate töö tasustamise kohta 1995. aastal. Kokkuleppes sisalduvad põhiliselt igati asjakohased punktid riigieelarveliste asutuste töötajate palkade vähemasti 1.3-kordselt tõusust võrreldes 1994. a. IV kvartali prognoositava tasemega ja selle täiendavast suurendamisest, kui tarbijahinna indeksi kasv ületab 1.3.

Meid teeb aga murelikuks kokkuleppe p. 6, mille kohaselt TALO liikmesliitudel on läbirääkimistel EV ministeeriumide ja nende valdkonda kuuluvate asutustega kaasotsustamise õigus palgaeskirjade koostamisel ning eraldatud palgavahendite jaotamisel. Peame sellise kaasotsustamise õiguse andmist ametiühingutele, eriti palgavahendite jaotamise puutuvalt, elementaarsete juhtimis- ja tegevusmeetmete rikkumiseks, mille kohta lähiminevikust on piisavalt kurbi näiteid (di-

rektori ja parteikomitee sekretäri, komandöri ja komisari kaasotsustamise õigus). Pealegi sellise kaasotsustamise õiguse piirid jäetakse täiesti lahtiseks, muutudes omaette lõputute vaidluste objektiks.

Kahjuks viimaste aastate praktika on näidanud, et Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide roll palgapoliitika kujundamisel on olnud pigem ametiühingute pakutud tingimuste kooskõlastamine, selle asemel, et olla aktiivseks pooleks. See tendents tundub meie arvates süvenevat ja on seetõttu ohtlik.

Meie, allkirjutanud, teeme ettepaneku, et Vabariigi Valitsus lepiks ametiühingutega kokku palgataseme üldise tõusu osas, kuid väldiks ametiühingute vahetut sekkumist palgapoliitika realiseerimisse.

Rektorite Nõukogu esimees, Tallinna Tehnikaülikooli rektor O. Aarna (allkiri)
Tartu Ülikooli rektor P. Tulviste (allkiri)
Eesti Põllumajandusülikooli rektori kt (allkiri)
Tallinna Pedagoogikaülikooli rektor T. Bachmann (allkiri)
Eesti Muusikaakadeemia rektor P. Lassmann (allkiri)
Tallinna Kunstiülikooli rektori kt K. Kodres

TTÜ nõukogu

20. detsembril

* Kinnitati Tehnikaülikooli teadustrü- kiste põhimäärus ja tunnistati kehtetuks seni kehtinud, 21.05. 1991 kinnitatud põhimäärus.

* Kinnitati kraadieelõppesse uute üliõpilaste vastuvõtu eeskiri 1995. aastaks.

Kokkuvõtlikult vastuvõtu tingimustest: **TTÜsse 1995. aasta vastuvõtul ei arvestata ei keskkooli lõpuhindeid, ei medaleid, ei diplomeid. Kõik sisseastujad teevad 3 eksamit: emakeel, matemaatika ja võõrkeel.** Õpingud on kolmes valdkonnas - tehnika, keemia ja tehnoloogia ning majanduse valdkonnas, kusjuures iga sisseastuja märgib oma-poolse eelistusjärjekorra, millisesse valdkonda ta sooviks õppima asuda. Otsus tehakse vastuvõtueksamite tulemuste põhjal ja valdkonnale antud kohtade arvu piires.

* Kiideti heaks ressursside jaotamise põhimõtted Tehnikaülikoolis.

* Moodustati rektori valimisi ettevalmistav komisjon seoses rektori ametiaja täissaamisega. Komisjoni juhivad professor Andres Õpik, keemiateaduskonna dekaan. Otsustati lähemal päeval välja kuulutada konkurss rektori kohale. **V.R.**

Heal ülikoolil peab olema hea raamatukogu

Raamatukogu tähistas 75. aastapäeva 16. detsembril koosolekuga õpikute osakonna lugemissaalis. Kavas oli kolm ettekannet:

1. Direktor Konrad Kikas kõneles Tehnikaülikooli Raamatukogu tegevusest aastail 1919–1994. Tema ettekande sisu oli kantud pealkirjas toodud mõttest. Hr Kikas on ka ise pühendanud TTÜ Raamatukogule oma elutöö, tulles siia ametisse juba 1954. aastal.

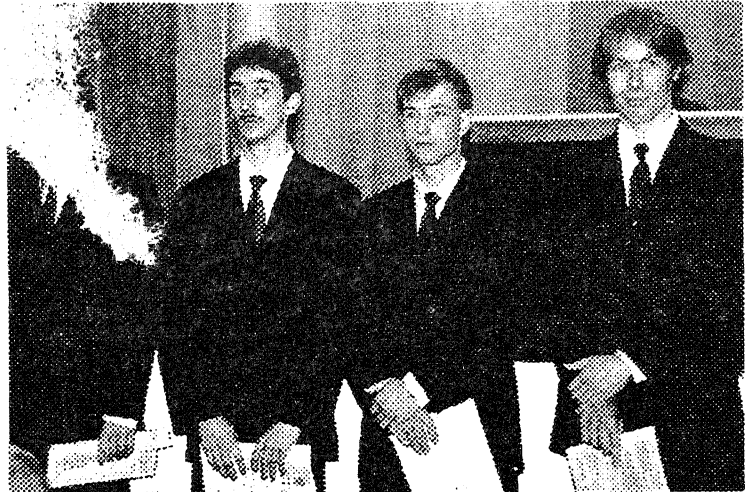
Nagu näha kõrval olevast kuulutusest, annab teenekas raamatukogutöötaja maad tulevikule, ja seda ajal, mil maailm vaidleb: kas jääb ainult arvuti, või säilitab oma auväärse koha siiski raamat?

2. Imbi Kaasik infoosakonna bibliograafiasektorist tutvustas Tehnikaülikooli bibliograafia koostamislugu.

3. Direktori asetäitja Meelis Ideon andis ülevaate raamatukogu tänasest päevast. Siin läks põhirõhk muidugi sunnitud väljakolimisele Laia tänava majast, kuid nagu ettekandja nentis, on praegu kõik osakonnad see-eest üksteisest 100 meetri kauguses kolmnurgas. Tulevik: arvutivõrgu loomine ja uue maja ehitamine.

U. R.

Detsembrikuine lõpuaktus

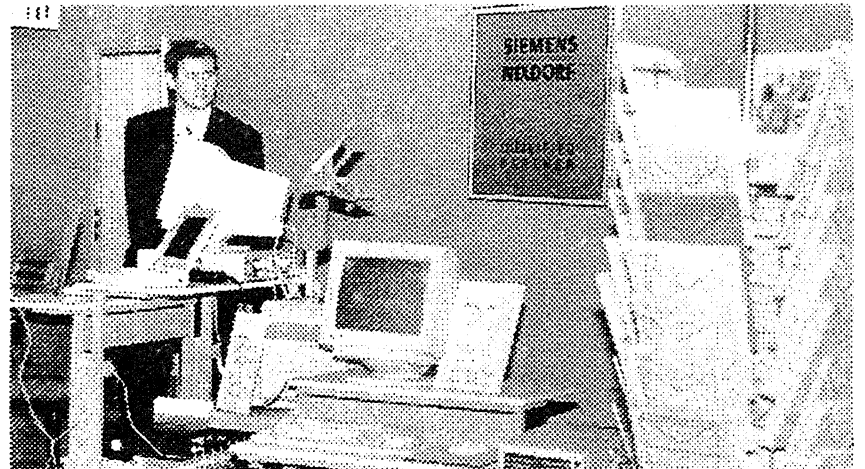
16. detsembril jagati aulas taas pidulikult diplomeid. 131 õnneliku lõpetajat lülitasid TTÜ vilistlaste kümnetesse tuhandetesse ulatuvasse nimekirja. Aktust juhtis rektor prof. Olav Aarna, tervituskõne pidas energeetikateaduskonna dekaan aseprof Enno Reinsalu. Meeleolu rikastas TTÜ akadeemiline naiskoor. Meida Jalasti fotol TTÜle iseloomulik lõpetajate grupp: maskuliinne ja asjalik

REKTORI KÄSKKIRI

Vastavalt TTÜ valitsuse 13. detsembri 1994 otsusele k ä s i n autasustada teenetemedaliga **MENTE ET MANU** energeetikateaduskonna parimat lõpetajat **Margus Leostet.**

Rektor O. Aarna

Meie ja Turu täienduskoolitajad korraldasid konverentsi

7., 8. ja 9. dets. korraldasid TTÜ täienduskoolituskeskus ja Turu Ülikooli täienduskoolituskeskus arvutitehnika ja tehnoloogia alase kontaktkonverentsi "Baltic' 94". Samal ajal oli avatud tuntud firmade (Siemens jt) näitus.

Meida Jalasti fotol vaade näitusele

Tallinna Tehnikaülikool kuulutab **KONKURSI** Ülikooli Raamatukogu ja ühtlasi Tehnikaraamatukogu

DIREKTORI

koha täitmiseks.

Nõutav on kõrgharidus ja raamatukogutöö kogemus. Konkursist osavõtuks esitada kuni 2. jaanuarini 1995 rektori nimele avaldus, lisades *curriculum vitae* ja omapoolne arengukava!

Kuulutus ilmus 2. detsembril 1994 "Kultuurilehes".

Tehnikaülikooli ajalooliste isikute tähtpäevi jaanuaris

125 aastat tagasi, 3. jaanuaril 1870 sündis Suure-Kambja vallas ehitusinsener, juhtiv isik eesti raudteeasjanduse alal ja poliitikategelane **KARL IPSBERG**, kes oli Tallinna Tehnikumi rajajaid ja Eesti Tehnika Seltsi Tehniliste Erikursuste juhataja. Ta oli Asutava Kogu ning I ja II Riigikogu liige, teedeminister a-il 1921-24.

Küüditati 1941, suri 27. juunil 1943 vangilaagris Vjatkas.

105 aastat tagasi, 19. jaanuaril 1890 sündis Võsul mag math ja mag jur **ALBERT BORKVELL**, kes oli TTÜ dotsent 1936 ja matemaatikaprofessor 1939-52. Ta oli tuntud kooliõpikute autor ja seltskon-

nategelane, a-il 1953-60 TPedI matemaatika kateedri juhataja. Vabadusristi kavaler ja Kõrgema Sõjakooli lektor 20. a-il. Suri 14. juulil 1963 Tallinnas.

Koostanud

IMBI KAASIK

TEMPUS TEATAB

Kolmapäeval, 21. detsembril toimus

Pedagoogikaülikoolis

TEABENÕUPIDAMINE

1995/96. õppeaastast taotlevate TEMPUSE projektide ettevalmistamiseks. Sai nõu ka individuaaltaotluste vormistamiseks.

Tempuse Eesti Keskus

EÜS "Põhjala" teatab

Riigikogus arutusel olevad ülikooliseaduse ja teaduskorralduse seaduse eelnõud on valminud kiirustades, on üldsõnalised, osaliselt mitmeti tõlgendatavad ega lahenda probleeme. Sellest tulenevalt Eesti Üliõpilaste Selts "Põhjala"

1. Avaldab protesti kõrghariduse ja teaduskorralduse küsimuste politiseeritud ja pealiskaudsele käsitlemisele.

2. Teeb ettepaneku peatada nimetatud seaduseelnõude menetlus Riigikogus, ete võimaldada akadeemilise üldsuse osavõttu eelnõude ettevalmistamisest.

3. Moodustab eelnõude läbitöötamiseks avaliku komisjoni, kuhu on oodatud kõik asjast huvitatud teadurid, kõrgkoolide õppejõud ja üliõpilased.

Komisjon koguneb neljapäeval, 22. detsembril Estonia pst 7 fuajees kell 17.

Beelpool toodud avaldus võeti vastu 12.12. k.a akadeemilisel õhtupoolikul.

Üliõpilaskonna Edustuse valimised

Üliõpilased valisid uue 14liikmelise Edustuse.

Selle koosseis:

Tarmo Kärnsa, Vladimir Rudkov, Maiko Kalvet, Janis Kaal, Indrek Tukman, Mehis Alas, Sven Randoja, Priit Nael, Katre Eljas, Urmet Uudam, Marge Pärnamägi, Andrus Reiman, Tenno Kiillaspea, Riina Simson.

Rektoraadi ringkirjast 12. detsembrist

Vastavalt TTÜ töösisekorra ceskirjadele on kõigil TTÜs põhikohaga töötajatel kollektiivne lisapuhkus 27.12.-31.12. TTÜ-s kohakaasluse alusel töötavatele töötajatele antakse vastavalt nende soovile samas ajavahemikus kas palgata puhkus või puhkus korralise puhkuse arvelt.

TTÜ on suletud 24.12.94.-01.01.95.

Majja pääseb erilooga, mille saamiseks esitada taotlus kantslerile.

Õiendus

Ajalehe *TEHNIKAÜLIKOO* (Nr 16) 13. detsembri numbris oli artiklisse "Erapooletuid ja mitteerapooletuid mõtteid enne Edustuse valimisi" sattunud eksitav viga. Nimelt on valimisi liidu "Sapienti Sat" liidri hr Kärnsa suhu pandud sõnad, nagu püüaks nende erakond rektoraadi silmis hea välja näha. Sõna **rektoraat** asemel peab tegelikult olema **elektoraat**, mis maakeeli tähendab **valijaskonda**. Vabandame "Sapienti Sat" erakonna liikmete ees ja samuti vabandused rektoraadile, kelles me võibolla suutsime tekitada asjatut lootust. P.S. Toimetusel: originaalis oli kõik õige. Käsikirjas oli õigesti kirjutatud ka autori nimi, mis on **ARNO NIKKOR**. Vabandame autori ja lugejate ees.

Professor ELS OKSAAR TTÜs

21 novembril pidas Tallinna Tehnikaülikoolis eestikeelse avaliku loengu Hamburgi Ülikooli üldise ja võrdleva keeleteaduse õppetooli korraline professor **Els Oksaar** teemal "Emakeelte ja Isamaade Euroopa".

Els Oksaar (Järv) on sündinud Pärnus ja 1944. aastal lõpetanud Pärnu Tütarlaste Gümnaasiumi. Samal aastal põgenes perekond Rootsi. Kõrghariduse sai ta Stockholmi ja Bonni Ülikoolides, õppides germanistikat, anglistikat ja slavistikat ning üldist keeleteadust ja kommunikatsiooniteadust (terminoloogia on prof Oksaare järgi).

Kuni 1967. aastani töötas prof Oksaar Stockholmi Ülikooli juures, seejärel kuni käesoleva ajani – Hamburgi Ülikoolis korralise professorina ja samaaegselt tema poolt loodud Saksamaa esimese keelekontaktide ja mitmekeelsuse uurimise keskuse juhatajana. Külalisprofessorina on ta töötanud paljudes maailma ülikoolides. 1960. aastate lõpust juhib prof Oksaar keeleteaduslikke rahvusvahelisi uurimisprojekte, sealhulgas sotsio-psühholingvistilist projekti mitmekeelsetega Austraalias, USA-s, Kanadas ja Rootsis. 1988. aastast kuulub prof Oksaar Saksa Liitvabariigi kõige kõrgemasse teadusekspertide nõukokku (Wissenschaftsrat), mille koosseisu – 24 professorit – nimetab president ja nad on valitsuse nõuandjaks kõigis teaduse ja kõrghariduse küsimustes. Prof Oksaar on tuntud teerajajana mitmel alal, nagu semantika, sotsiolingvistika, keelte kontakt, mitmekeelsus ja kultuuridevaheline kommunikatsioon. Ta on mitme riigi teaduste akadeemia liige, samuti rahvusvaheliste organisatsioonide liige, Helsingi (1986) ja Linjõpingi (1987) Ülikooli audoktor, mitme Rootsi ja Saksa teaduspreemia laureaat, on saanud germanistika suurima auhinna Konrad-Duden-Preis ning Saksa Keele ja Kirjanduse Akadeemia esseeauhinna.

Prof Oksaar lähtus oma loengus Euroopa Ühendusest (Liidust), selle loomisest ja olemusest, nimetades praegust Euroopa Ühendust (EÜ) emakeelte ja isamaade Euroopaks. EÜ iseloomustamiseks nimetas ta, et ühendusse kuulub 12 ametlikku liiget (maad), kelle keeled on võrdõiguslikult kasutatavad ja neid on 9 keelt: saksa, taani, inglise, prantsuse, kreeka, itaalia, hollandi, portugali ja hispaania. Suheldakse läbi tõlkide, kelle arv Brüsselis ületab juba 2000 ning liikmesmaade arvu kasvuga veelgi kasvab.

Prof Oksaar nentis kahetsusega, et EÜ-s arutatakse põhiliselt majanduskokkuleppeid, kuid väga tähtis oleks tegelda ka sotsiaalsete ja psühholoogiliste probleemidega, sest tegemist on emakeelte ja on isamaade Euroopaga. Laps ei sünni siia ilma ju mitte eurooplasena, vaid oma isamaa ja emakeelega kodanikuna.

Prof Oksaar rõhutas, et keel on kõige tähtsam ühiskondlik tegur ja mitte ainult suhtlemiseks, vaid ka kultuuri seisukohalt. Keele läbi õpitakse tundma teiste rahvaste kultuuri, kombeid, tavasid, käitumisreegleid.

Prof Oksaar tõi oma loengus huvitavaid andmeid Euroopa kohta. Euroopas kõneldavat 80-100 erinevas keeles, kusjuures 700 miljonist inimesest enam kui pool kuulub viie keele piirkonda: vene keelt kõneleb 100 miljonit, saksa keelt 92 miljonit, prantsuse keelt – 85 miljonit, inglise keelt – 58 miljonit ja itaalia keelt – 56 miljonit inimest.

Vajadus küll ühise suhtlemiskeele või keelte järele on, kuid selleks keeleks praeguse EÜ keelte võrdõiguslikkuse tingimustes ei saa olla ühe EÜ liikmesmaa keel. Siinjuures ta küll märkis, et vaatamata kõigele on inglise keel kujunenud paljudes maades töökeeleks ja ka teadustöid püütakse avaldada just inglise keeles.

Prof Oksaar rõhutas mitme keele omandamise tähtsust ja mitmekeelsusega seonduvaid küsimusi. Mõni aeg tagasi oli USA-s teooria, et mitme keele õpetamine lapseas on lapsele, tema arengule kahjulik. Ka Euroopa riikides alustatakse võõrkeelte õpetamist neljandast viiendast kooliaastast. Kogemused aga näitavat, et laps on kõige vastuvõtlikum viiendast eluaastast. Eelkoolieas laps õpib rohkem, kui kogu edasise elu jooksul, sest tema omandab keelt mõistetena.

Mitmekeelsus, mis on õigel viisil õpetatud, arendab lapse intellekti, annab laiema maailmavaate.

Keele kaudu omandatavate kommete ja tavade kohta üks prof Oksaare toodud näidetest. Tervitamisest. Eestlane tervitab: "Tere". Sakslane aga ei ütlevat kunagi ainult "Guten Tag", vaid "Guten Tag, herr Müller". Viisakas sakslane annab tervitades ka käe ja kui ta juba kord on kätt pidi teretanud, siis, hoidku Jumal, kui järgmisel korral selle unustad. Võõrkeelte õpetamisel peab sellelaadsetele asjadele tähelepanu pööratama, et ei tekiks arusaamatusi suhtlemisel.

Eksimist keelereeglite vastu ei pandavat suhtlemisel pahaks, kuid eksides käitumisreeglite vastu jätate endast ebaviisaka inimese mulje. Euroopa vajab mitmekeelseid inimesi ja keelte õppimine on väga oluline. Prof Oksaar märkis, et tema lapsepõlves, näiteks, oli ka Eestis kolme keele – eesti, saksa ja vene – teadmine loomulik.

Emakeelte ja isamaade Euroopa koostöö põhinõudeks on keelte ja kultuuride vahelise barjääri kaotamine. Mitmekeelsed inimesed võimaldavadki rahvastevahelist suhtlemist. Oma emakeel on igale inimesele esmatähtis, kuid teiste keelte valdamine võimaldab teise keele peeglis oma olukorda paremini näha. Prof Els Oksaar lõpetas oma loengu kauni üleskutsega: "Õppige palju keeli, et aru saada, kui kaunis, huvitav ja väärtuslik meie oma emakeel on".

Prof Oksaare loengu sisu püüdis lehelugejale vahendada

tänuiliku kuulaja VIIVI RUSS

TEHKE KUIDAS

Millest ja millal kõik algas, ei tea vist enam keegi. Igatahes on täiesti täpselt teada kaks tõika: esiteks – 1964. a masinaehituse eriala lõpetanud rühm MM-111 (nüüd siis vast MM-711) on 30 aastat regulaarselt koos käinud, keskmiselt 2,4 korda aastas ja teiseks 10 aastat tagasi õnnestus meie kaasvõitlejal Jüri Veidermal õnnelikult "ära karata" Rootsi Kuningriiki ning enast seal normaalselt sisse seada.

Kes ja millal ütles esimesena välja mõtte korraldada 1994. a juubelikokkutulek Rootsis, jääbki vist vaidlusobjektiks, kuid uue iseseisvusaja eel kutsus see idee esile üldise sõbralikult mürgise naeru. Aeg läks aga omasoodu edasi, osa koolivendi ei jätnud jonnit, mõnel tekkis sobiv äriidee, mõned aitasid, mõned toetasid: igatahes 16. augusti pärastlõunal kogunes reisipraamile "Estonia" enamus rühmast ja traditsiooniliselt hulk abikaasasid, et tõesti alustada teed rühma juubelikokkutulekule Rootsis.

Laevaraisist vaid niipalju, et järjekordset tõestamist leidis hulk tuntud tõesid, nagu:

- häid lambaid... jne. Autoriteetselt võib väita, et neli enam kui 30aastase staažiga abielupaari mahub magama 4-inimese kajutisse;

- "rootsi laud" on väga tore asi, kui sellega ei liialdata;

- ei tohi erineda massidest ja tassida tundmatuid asju – nimelt pälvisid Rootsi tolli erilise tähelepanu meie seltskonna ainsad "lipsustatud" liikmed, kes tõid termoses keeva vett Rootsi, ja see tähelepanu ulatus aluspesuni ning enamgi veel.

Igatahes jõudsime lõpuks kohale. Juba ootas ees koolivend Jüri kahe üüritud väikebussiga. Peab nentima, et üürida sealmaal liikumiseks väikebussi ilma juhita ei ole mitte kõige kallim lõbu, lisaks saab valikuvabaduse ja sõltuvuse vaid oma seltskonnast. Kokkutuleku programm oli koostatud (ja kollektiiviga kookõlastatud) väga tihedana ja kilometraazilt pikana. Kuna reisipäevikud pole enam

JÄRELE EHK RÜHMA KOKKUTULEK ROOTSIS PEETI

moes, siis vaid mõnda õpetlikku ja endale meeldejäanut.

Esimene ja vast kõige põhjalikum oli tutvumine Barsebäki tuumaelektrijaamaga. Tutvumine oli tõesti põhjalik – ligi 5 tunniga sai mitte ainult mehaanikainsener, vaid ka tema näiteks filoloogist abikaasa selgeks, kuidas töötab keevaveetuumareaktor ja elektrijaam, millised on ohutusnõuded sellises paigas, miks on olemas 4–5 kordsed kaitsesüsteemid, miks teenindab igat juhtimispuhki 5 operaatorit (kuigi 3 kaarte mängivad), miks juhtoperaatoriks valmistatakse 12 aastat, miks plahvatas Tšernobõl, miks meie saadud kiiritusdoos pärast kogu jaama aktiivsooni läbimist oli sama kui tükkliha süües jne, jne. Oleme nüüd tuumaenergia mõistliku kasutamise veendunud pooldajad.

Hiljem kodus oli pagana lõbus vaadata totrat TV-showd Paldiski tuumareaktori "avamisest", "kasutatud kütuse väljavõtmisest ja pakkimisest".

Püüdsime saada mingit muljet ka Rootsi masinaehitusest nii suur- kui väikefirmades. Väikefirmade esindajaks oli Malmös Paxxo AB, mille töötajate hulka kuulub ka koolivend Jüri Veiderma. Paxxo AB oli tõesti Rootsile tüüpiline keskmiselt edukas, paarikümne töötajaga, ühele kandvale äriideele (sealjuures patenteeritud leiutisele) rajatud väikeettevõtte, kus lisaks toodetele ka vajalik sisseseade on enda projekteeritud ja kokku pandud. Soovitsime ka Eesti Tööstustarbijatele nende valmistatud voldik-prügikotte koos korvidega või ilma. Hinnad on soodsad, partner kindel.

Kui külaskäik Paxxo AB-sse jättis kõigiti soodsa mulje, siis samavõrra pettumuse valmistas tutvumine Volvo sõiduautotehasega. Muidugi võib külastajate seas olla tõesti piisavalt autotööstuse "spioone", aga pooleldi seisvad tootmisliinid "kohvipausi" pidavate robotitega ja seletused *a la* "seal 100 m kaugusel ju üks robot töötab ja seal vasakul sama kaugel üks veel", jät-

sid kuidagi sandi mulje. Samas tundub, et Volvo autode endine headus ei vähene, ehk vastupidigi, kuna kõikjal kus võimalik, on loobutud täiskonveierkoostamisest ja mindud brigaaditööle, keredes kasutatakse praktiliselt galvaniseeritud plekki jpm. Tõsi, keegi ei suutnud mulle selgitada, miks keevitusrobotile 3 detaili (a 0,5 kg) etteandmiseks on kindlasti vaja kolme inimest, aga nii see oli. Niipalju siis õpetlikku.

Aga mida ilusat oli? Oi, pagana palju ja nii-i-i ilusat! Kas või reis Rootsi läänerrannikule. Programmis oli öeldud: "Ilust jääb hing kinni" ja jäi küll! Alates Kullebergi Kaljuneemest ja lõpetades Norraga piirnevate fjordidega, oli kõik pahviks lõovalt kaunis ja suursugune. Ka meie olime harjunud pisut uhkeldama oma rannajärsakutega, aga mastaabid olid seal kuidagi väga palju suuremad ja majesteetlikumad. Ja veel midagi ilusat, aga see ei olnud Rootsis, vaid naaberriigis Taanis ja see on nende pealinn Kopenhagen.

Hämmastav, kuidas küll ühe suurlinna sadam võib nii ilus olla! Lossid, pargid, jalakäijate kaubatänavad, kus liiguvad mõnusalt rahulikud inimesed "Tivoli" tingel-tangel, "punase laterna" kvartalid, kunsti-, vahakujude ja erootikamuuseumid. Kõik sulas ilusaks, vabaks ja sundimatuks muljeks. Õigesti ütles tark mees Rootsimaal: "Rootsi on Skandinaavia, aga Taani Euroopa".

Ühest peab kindlasti rääkima, meie õomajadest, ehk teisisõnu Eesti Metsakodust, Eesti Majast Lundis, endisest Eesti laste suvekodust Läänerrannikul ja sealse personali väga külalislahkest suhtumisest kodumaalt tulnutesse. Pikemalt Metsakodust: see on tükike Eestit täpselt Lõuna-Rootsi keskel. Igaühele meenutab ta küll veidi erinevaid paiku, kas Lõuna-, Kesk- või hoopis Põhja-Eestis. Endine skaudi-laager puumajade ja kõigi tänapäeva mugavustega, saunade ja paatidega, puhketubade ja magamisruumidega, köökide ja söögisaalidega võtab vastu oma võimaluste piires kõiki kaas-

maalasi, ole aga ise ontlik ja pea kord majas. Pererahvas on suurepärane. Hea, kui varakult tulekust ette teatatakse ja ei tohiks unustada toetamast enne ärasõitu kogu seda ettevõtmist. Lõuna-Rootsi Eesti Maja Lundis on vaatamata oma asukohale kesklinnas kahjuks vist määratud hääbumisele. Elu läheb järjest kallimaks ja eestlasi jääb Rootsis vähemaks. Endine Laste suvelaager Sämstadtis püsib ainult üksikute entusiasmist püsti. Kahjul! Aga muidu on õõbimine Rootsis kallis lõbu. Mida veel! Saime selgeks, et Rootsi tänavaliikluse hierarhia on järgmine: esimene ehk "püha lehm" on jalgratas, siis jalakäija, siis omnibuss, siis kõik muud ja siis autojuht. Nägime (mida rootslased ei taha veel tunnistada), et jätkuv migratsioon lõunast ja idast on juba jätnud halva jälje, linnad hakkavad äärtest slummistuma, turgudel kuulsime tuttavat keelt, nägime kuidagi tuttavaid nägusid. Olime tunnistajaks, et "rassistide" demonstratsioon oli rahumeelne, kommunistide ja immigrandide vastuaktsioonil taoti puruks aknaid ja jalaluid.

Võib soovitada: reisida Rootsis on parim aeg augusti teisest poolest alates, on huvitavam ja uskuge või mitte – Malmö turul olid hinnad isegi absoluutselt odavamad kui Tallinnas. Ja golfväljakutel ei olegi aeda ümber!

Aga juubelikokkutulek? Oli, muidugi oli. Algus oli ja lõpp oli, mõlemad Metsakodus. Isegi kõned olid ja toostid. Norm oli ka ja sellest peeti kinni. Poliitilised vaidlused olid ka, aga abikaasade auks öeldi isegi mitu toosti. Koju jõudsime õnnelikult ja järgmine juubelikokkutulek otsustati teha Pariisis.

Jääb veel lisada, et seltskonnas ei olnud ühtki arvestatavat prominenti, ühtki metalliärimeest ega ühtki "kantpead", pensionäre aga oli.

Kaarel Salev
kunagine MM tudeng

JÕULUMEELEOLU TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO LIS

Selle aasta jõulumeeleolu leidis mind üles Tehnikaülikooli fua-
jees. Kui järele mõelda, siis ilmselt
nii see pidigi juhtuma. Keset ruttu
ja argiaskeldusi tuleb tõepoolest
kellukesi kõlistada selleks, et het-
keks peatuda ja märgata olulist.
Jõulumeeleoluga on lood vast nii,
nagu Tartu vaimugagi – vahel tun-
dub olemas olevat, aga sealsamas ei
ole teda kohe kusagilt leida.
Idamaade muinasjutud õpetavad, et
vaime on nutikam korgitud pudelis
hoida ja pahanduste vältimiseks
neid sealt mitte välja lubada. Kas
ka jõulumeeleolu? Võib ju olla, et
mõnes plastikkuuskede poes
müüaksegi juba jõulumeeleolu kon-
serve. Enne tarvitamist loksutada!

Jõulumeeleolu Tehnikaülikoolis.
Aasta alguse ja lõpu dialektika,
uue ja vana seosed, kordaminekud
ja möödalaskmised. Mõtted uitavad
iseenesest tagasi lõppevasse aas-
tasse. On igiiniimlik anda hinnanguid
millelegi, mis on möödumas
ning loota paremat sellelt, mis tule-

mas. Oli see aasta siis hea või halb?
Must või valge? Või hoopis hall?
Oli natukene ühte ja natukene
teistki. Kokkuvõtteks, tubli ja
töökas aasta oli.

Rõõmu tegi Tehnikaülikooli
arengutendents interdistsipli-
naarsuse suunas. On selge, et
laialdased teadmised ja üldine harit-
us annavad tudengitele paremad
võimalused edukalt võistelda
tööjõuturul. Lisaks sellele näitavad
Lääne kogemused, et keskmiselt
viie kuni seitsme aasta möödudes
pärast ülikooli lõpetamist eduta-
takse edukas inseneritöögrupi või
projekti juhi juhiks ning ainult 10 %
inseneridest jäävad truuks oma eri-
alale ja keelduvad edutamises. Juhi
kompetentsust hinnatakse aga pisut
erinevate kriteeriumide järgi kui in-
seneri kompetentsust.

Üliõpilaskonna poolt tegi rõõmu
ise mõtlemise ja ise otsus-
tamise ja ise tegemise-tahtmise
ning humaansete ja eetiliste vää-

tuste suurenemine. Eelmisel aastal
7 % ja sellel aastal 12 % tudengitest
seadsid tööelu kvaliteedi näitajana
esikohale võimaluse elada ja
töötada oma töökspidamiste ja
eetiliste väärtuste kohaselt.

Koos vaimsuse suurenemisega
muutub lihtsamaks iseenda
identifitseerimine Tallinna Tehni-
kaülikooliga. Tõepoolest, selle
aasta kõige tüütumad küsimused
olid: miks ikka veel Eestis, mis
ikka veel Tehnikaülikoolis? Prag-
maatilisel ja puhtmaterიაalset
küljest vaadatuna on vist luksus
elada kodus ja töötada ülikoolis.
Tahaks loota, et laialt levinud
alaväärsustunne siinolemisest ei ole
nakkav ja ei kujune kollektiivseks
kompleksiks.

Head aastavahetust kõigile ja
jäägu meid palju!

Mare Teichmann
psühholoog

28.septembri 1994 mälestuseks

Suur, nii suur on Mure
Ja sügaval südames Hirm
Mitte seks, et võibolla suren
Vaid seks, et kuri on Ilm
Liig paljudel tähtis vaid Raha
Liig tähtis on paljudel Võim
Nad näha ei oska, ei talia
Kui habras on Elu lõim
Intriigid, pettused, viha
Kõik taanduvad Surma ees
Ei aita Sind võim ega raha
Kui otsa saamas on tee

~~~~~

On parem üürikest aega
Mil kannab meid Maarjamaa pind
Olla lahikema pilgu ja käega
Hoida pufitad nii Teod kui ka Hing

Autor Nello Ognesson

ÄRA UNUSTA LOODUSTI

Foto Meida Jalast